

KOMMUNIKÁCIÓELMÉLET

II. el adás

Osgood, Charles: „Kommunikációra akkor kerül sor, amikor az egyik rendszer - a forrás - egy másik rendszer - a befogadó - állapotát vagy tevékenységét olyan alternatív jelzések közti választással befolyásolja, amelyek közlési csatornán továbbíthatók.”

A KOMMUNIKÁCIÓ MEGHATÁROZÁSA (BUDA BÉLA)

A kommunikáció meghatározása akkor teljes, ha mindenfajta kommunikációt magában foglal.

1. A kommunikáció (***információelméleti-kibernetikai*** értelemben) információ-átadás mindenféle rendszerben (írás, nyomtatás, telefon, számítógép stb.)

Ebben az értelemben a kommunikáció az embert 1 függetlenül is létezik az atomok világától a galaktikáig.

Buda Béla: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszer ségei

2. A társadalmi kommunikáció – információ-átadás az emberek között a társadalmi szféra rendszereiben. A társadalmi kommunikáció minden olyan viszonylatot tartalmaz, amely az ember és a hozzá tartozó közösségek, szociális rendszerek között létezhet.

A társadalomban használt jelrendszerek változatosak. A legfontosabb a természetes *nyelv*.

-közvetlen vagy közvetett, személyes és nyilvános

-politikai, gazdaságpolitikai, kulturális, művészeti,
erkölcsi, ideológiai, világnézeti, gazdasági

3. A *biológiai kommunikáció* – az élő szervezetek különböző rendszereiben lezajló információátadás.

Az egyszerű élő lények kémiai vagy taktilis - tapintásos - jelváltásaitól a magasabb rendű állatok szignálrendszeirein át a pszicholingvisztika és az érzékelés-lélektan szabályrendszeréig terjed.

„A kommunikáció annak a két alapvető folyamatnak az egyike, amely minden élő rendszerre jellemző.

Az egyik a **táplálék átalakítása energiává**, a másik a valóságról szerzett adatok **információ-feldolgozásával** kapcsolatos. Ez a két folyamat létfontosságú minden élő szervezet számára. Kommunikálunk információt, tudást, tévedést, nézeteket, gondolatokat, eszméket, tapasztalatokat, vágyakat, parancsokat, utasításokat, érzelmeket, érzéseket, hangulatokat.”

Ayer, A. J.: Mi a kommunikáció?

4. Szociológiai szempontból „*olyan társadalmi folyamat, amelyben jeleket hoznak létre és visznek át, észlelnek és kezelnek olyan közleményeket, amelyb 1 jelentés következtethet ki.*”

Worth, S.– Gross, L.: Szimbolikus stratégiák

A kommunikáció a szó legszélesebb értelmében **biológiai, kémiai, fizikai jelzések vétele és átadása, a leg-egyszer bb állati jelzésekt l az emberi tudatos, bo-nyolult kommunikációs történésekig.**

Az ember által kimunkált rendszert **humán kommuni-kációnak** nevezik, és e fogalomkörbe tartoznak az em-ber alkotta technikai megoldások és az elektronikus kommunikációs rendszerek is.

A tudomány szóhasználata elkülönítette (sz kítette) a kommunikáció fogalmát az *él szervezetre*, azon belül is els sorban az állatvilágra és az emberre.

A beszéd során nem csupán a grammatikai kompetencia fontos, hanem a **kommunikatív kompetencia** is!

„A kommunikatív kompetencia olyan készségek és tudásanyag ötvözete, melynek segítségével a beszélő nyelvtanilag helyes mondatokat képezhet, a mondatokból összefüggő szövegeket állíthat össze; ezek a szövegek harmonikusan illeszkednek a beszédhelyzetbe és a szociokulturális kontextusba, miközben folyamatosan rendelkezésre áll egy stratégiai »első segélycsomag« a problémák kiküszöbölésére”.

(Canale-Swain)

Összefoglalja az aktív nyelvhasználathoz szükséges nyelv-
ismeret valamennyi vonatkozását.

4 f komponense

- grammatikai kompetencia* - a nyelvi kód alapvet elemeinek ismerete
 - szövegszerkesztési kompetencia*
 - stratégiai kompetencia* - a verbális és nonverbális kommunikációs stratégiák ismerete
 - szociolingvisztikai kompetencia* - a nyelvhasználat szociokulturális és -pragmatikai törvényszer ségeinek ismerete
-

Jó reggelt!

Er t, egészséget!

Kedves Mikulás! Én már nagyon várom Önt!

tegezés-magázás-”tetszikezés”

jel és szabálygy jtemény

A KOMMUNIKÁCIÓ ALAPFUNKCIÓI

a) **Információs funkció:** a kommunikációs folyamat résztevé i között *tájékoztató* történik, mellyel tényeket és ezek magyarázatát közlünk.

b) **Érzelmi funkció:** a közl személyiség bels feszültségei oldódnak fel az *érzelmek kifejezésével*.

A pozitív érzelmek ki nem fejezése éppúgy feszültséget okoznak, mint a negatívak.

c) **Motivációs funkció:** a kommunikációs folyamatokban a közlő fél a legtöbbször a fogadót *rá akarja bírni valamire*: cselekvésre, magatartásváltoztatásra, közös vélemény kialakítására, valamilyen körülmény, esemény, jelenség elkerülésére stb. E funkció leginkább meggyőzéssel jön létre.

d) **Ellen rzési funkció:** segítségével tárjuk fel kommunikációs partnereink indítékait. Fogalma összefügg a nyilvánossággal. Az angol „control” fordítása „ellen-rzés”.

A KOMMUNIKÁCIÓ EGYÉB FUNKCIÓI (SZECSK TAMÁS)

- **Tájékoztatás** (információ gyjtése, tárolása és kezelése a környezet eseményeinek megértése érdekében)
 - **Szocializáció** (a közös tudásalap megszerzése a magán- és a közélet szférájában)
 - **Motiváció** (rövid és hosszú távú egyéni és társadalmi célok megvalósítása, tevékenységek ösztönzése)
-

A KOMMUNIKÁCIÓ EGYÉB FUNKCIÓI (SZECSK TAMÁS)

- **Vita és eszmecsere** (a társadalmi konszenzus el segítése, a társadalmi nyilvánosság fejlesztése)
 - **Oktatás-nevelés** (az intellektuális fejlődés és személyiségformálódás el segítése)
 - **Kulturális fejlődés** (az emberiség kultúrájának őrzése, továbbadása, alkotókészség ösztönzése)
-

A KOMMUNIKÁCIÓ EGYÉB FUNKCIÓI (SZECSK TAMÁS)

- **Szórakoztatás** (az egyén alkotóerejének rekreációja, sport, játék, kultúra)
 - **Integrálás** (egyének, csoportok, kisebbségek és nemzetek kölcsönös megismerése, elítéletmentes nézetek kialakítása)
-

Kommunikációnak nevezhet -e az a tevékenység, ha

a) valaki egy mozivászon előtt ül?

b) amikor valaki egy jelenségről tényeket gyűjt?

a) befogadás, egyirányú közlés

b) megfigyelés

-
- *megfigyelés*: az információátvitel végpontján van tudat
 - *vezérlés*: az információátvitel a kezd pontján van a tudat (Toda, Masado).

Vezérlés az irányításnak az el re elkészített terv alapján történ és visszacsatolás nélküli fajtája. A visszacsatolás teljes hiánya, ill. csak korlátozott jelenléte miatt a vezérlés esetén nincs mód a menet közbeni korrekciókra.

• *szabályozás:*

-a vezérlés egyik típusa

-a közl felhasználja az információt, folyamatosan korigál

-megjelenik benne az újrafeldolgozó tevékenység, mely tulajdonképpen interakció

Interakciónak nevezzük az emberek társas helyzetben lezajló, kölcsönös, egymáshoz viszonyított rendszerét.

A KOMMUNIKÁCIÓ VÁLTOZATAI A KÖZLÉSI FOLYAMAT VÉGBEMENETELE SZEMPONTJÁBÓL

egyoldalú – a közlő nem tudja, hogy üzenete eljutott-e a fogadóhoz

részleges – a közlő észleli, hogy a fogadó „vette” az üzenetet, de válasz nem érkezik

teljes – a fogadótól értékelhető válasz érkezik

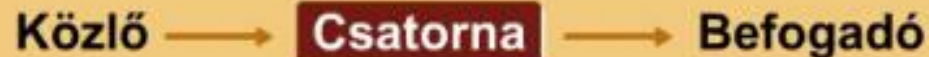
körkörös, interaktív: a közlő a feladótól érkező választ beépíti a következő cselekedetébe

A KÖZLÉSI FOLYAMATOK VÁLTOZATAI

Az egyirányú kommunikáció

Az egyirányú kommunikáció szintjén a közlő aktív, a befogadó viszont többnyire passzív résztvevője a folyamatnak.

Az alapvető „közlő – csatorna – befogadó” modell a helytálló abban az esetben, ahol az egyirányú kommunikáció van túlsúlyban. A befogadó erre reagál, de erről a közlőnek nincs tudomása. Ebben a modellben nem szerepel a visszacsatolás.

Az egyirányú kommunikáció folyamata és szereplői

A vevő (vezérlésnél vezérelendő rendszer) lehet egy másik tudat vagy egy anyagi rendszer. A *vezérlési folyamat* megköveteli azt, hogy tudat legyen a kezdő pontján, de nem szükséges az a végpontján.

A közlés történhet

- az élő szervezeteken belül
- élő szervezetek között
- ember és gép között
- ember és gép által (mediális közlés)

részleges kommunikáció

A részleges kommunikáció során a közl észleli, hogy a fogadó vette az üzenetet, de válasz nem érkezik, pl. *magában nyugtázza valaki a közleményt, egy elküldött SMS-r l meg tudjuk állapítani, hogy megkapta-e a másik fél.*

A forrás és a vev között az üzenet áramlik, mely a vev t l vissza jut – a visszacsatolás révén – a forráshoz.

teljes kommunikáció

Teljes a folyamat, amennyiben a befogadótól válasz érkezik és értékelhet visszacsatolásként vissza is jut hozzá. A kommunikációs folyamat ezzel azonban nem fejeződik be, s t ezzel kezdődik a kommunikációra oly jellemző párbeszédés kapcsolat.

A forrás és a vevő között a csatornában az üzenet áramlik, mely a befogadótól visszajut – a visszacsatolás révén – a közléshez. A közlés a visszacsatolás birtokában szabályozza a mondanivalóját.

teljes kommunikációs folyamat

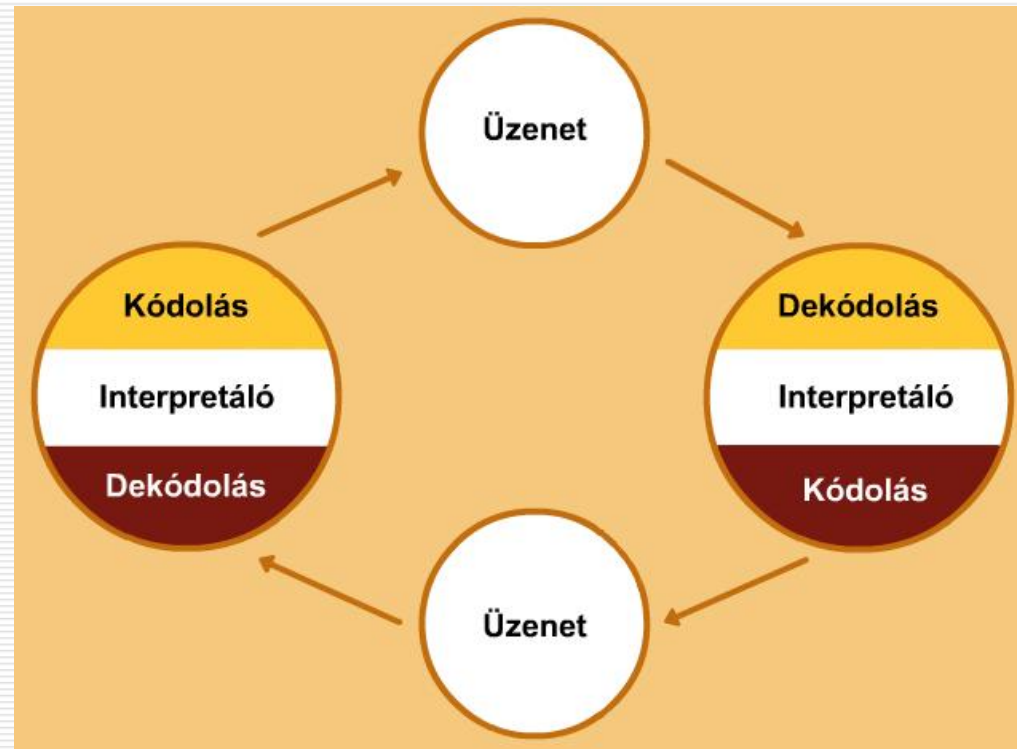

körkörös kommunikáció

A visszacsatolás révén a közl információhoz jutva, hasznosítja tapasztalatát a vev befolyásolásában. Ezért információt kell kapnia minden olyan változásról, amely a vev helyzetében a kommunikációjának jóvoltából következett be. E m velet révén a közl és befogadó között már információcsere történik.

körkörös kommunikáció

Visszacsatolás: verbális vagy testtartás, mimika, hanghordozás.

MILYEN TÍPUSÚAK AZ ALÁBBI KOMMUNIKÁCIÓS AKTUSOK?

a) TV-t nézünk	egyoldalú
b) színházi előadást tekintünk meg	részleges
c) könyvet olvasunk	teljes
d) szkájpolunk	körkörös
e) levelet írunk (email, hagyományos levél)	
f) megbeszélésen veszünk részt	
-

A KOMMUNIKÁCIÓ A FOLYAMAT IRÁNYULÁSA SZERINT

- *interperszonális* (személyközi) kommunikáció
 - *csoportkommunikáció* (a csoportot bizonyos szempontból homogén, meghatározható számú sokaság alkotja)
 - *tömegkommunikáció* (nagy létszámú, heterogén csoport alkotja, tagjai között kapcsolat nincs)
 - *interkulturális* (kultúraközi) kommunikáció (különböző nyelvi, kulturális identitású közösségek közötti kapcsolat)
-

A KOMMUNIKÁCIÓS ALAPHELYZET (A KIBOCSÁTÓ ÉS A BEFOGADÓ VISZONYA) SZERINT

- *közvetlen* (direkt) kommunikáció - ha a partnerek látó vagy hallótávolságban vannak (pl. megbeszélés),
 - *közvetett* (indirekt) kommunikáció - ha a partnerek közt idő - vagy térbeli távolság van (pl. levelezés),
 - *kölcsönös* kommunikáció - ha a partnerek mindegyike aktív (pl. üzenetváltás),
 - *egyoldalú* kommunikáció - ha csak az egyik fél aktív (pl. eladás)
-

A VEV ÉS AZ ADÓ ELKÜLÖNÜLTSGE FOKA SZERINT

- *primer* (közvetlen) kommunikáció - nincs szükség semmilyen közvetít eszközre (pl. személyes beszélgetés)
 - *szekunder* kommunikáció - a kommunikátor (közl) igénybe vesz valamilyen technikai eszközt (pl. könyv)
 - *tercier* kommunikáció - a partnerek mindegyikének szüksége van valamilyen technikai eszközre (pl. tv m - sor)
-

A KÓDOLÁS MÓDJA SZERINT

-*verbális* kommunikáció - az üzenet természetes vagy mesterséges nyelven kódolva jut el az adótól a vevőig (pl. anyanyelv, szaknyelv, szleng, jelnyelv)

- *nem verbális* kommunikáció - mindazon kommunikációs események jellemzői, melyek a beszélt vagy írott nyelv határain túl vannak (pl. metakommunikáció /testmozgások/, a testi jellemzők és az érintkezéshez kapcsolódó viselkedés is)
